

betekenen
STENS twee
edikant van
ning zouden
karikatuur
Batavia's
300 posten
le „protes-
jn 18 posten
kleden zoek
r zijn over-
n bevinden.
och ook wat
en, dan zeg
aan velerlei

der bedoelde
voren aan-
le militairen
i centrum te
Dit verlof
matra gaar-
oek aan de
Ds Pieffers
200 mannen,
of de zestig
getrokken, en
het getal 200
dergenen die
ik door ge-
m, TIJDENS
ZOCHT. Het
le veelvuldig
geen aperte
de mogelijk-

et bijzonder
gemeene het
ist te stimu-
genschijnlijk
Er kunnen
gaan tot het
ken, als het
gaan tot het
tot de kerk
meerdere kerk
opscherping
tot tijd om
isbezoek" te

rd of avond-
ouderlingen
gedacht dient
JOIDEN AL
IER ALS IN
elle men een
lijke orde ge-
hebben van
n de huidige
probere niet
door verwij-
orde inzake
deze laatste
mag daaruit
den huidige
ging der mi-
wel met het
len. De Kerk
abtsbediening
iwezig is, te
i van de
ang gevolgd

g is het be-
n, nog afge-
ok onderling
eelt op drie
nd, maar niet
nemende be-
taagd te heb-
demaalviering
en maal per
zijn schapen?
airen betreft:
bij aannane
veldprediker
idige systeem
uiten het be-
ellen geheel
redikant ver-
preek met niet
kers worden
ist. Het per-
ten juist ware
ens hoogstens
niet aan een
weten of hij
e dominee
terug-

amt de moge-
L onze mili-
eet ook veel
ers. En velen
aardig maar
al niet ZOO
door Paulus
rin nogal wat
en door mid-
heel kort
salonika bv.)
zien van het
as momenteel
lerdaad: TEN
nwezige gese-
LLE gerefor-
komen, indien
gen alleen bij

het licht der Schriften. Als we Gods Woord ook in deze eenmaal verstaan, zal Hij ook wel de wegen wijzen, die Hij voor de kerken nog openen wil. De Heere vraagt niet meer dan we kunnen. Mocht daarom wat Batavia voorstelt praktisch onuitvoerbaar blijken — maar de door Ds Pieffers genoemde argumenten hebben dit allerminst bewezen, terwijl mijn ervaringen van het tegendeel spreken — dan blijven daar onweerproken staan de bezwaren, die geopperd zijn tegen het aanvaarden door de Gereformeerde Kerken van het huidige systeem voor de geestelijke verzorging der militairen voorzover door veldpredikers verricht. Ds Pieffers zegt wel, dat hij die bezwaren niet ernstig kan nemen, maar hij blijft in gebreke te zeggen waarom dan niet. Wanneer hij opmerkt dat op de door Batavia voorgestelde wijze misschien een enkele meer op de kerkelijke registers blijft ingeschreven, dan wil hij het belang daarvan niet ontkennen, maar dan blijkt hij het verloren-gaan-voor-de-kerkelijke-registers van meerderen dan wanneer naar Batavia geluisterd wordt toch als prijs te willen betalen voor het handhaven van het nu aanvaarde systeem. Dat is echter jammer. Want de kerkelijke registers te noemen, dat voert juist in het hart der onderhavige zaak. Het ingeschreven staan in de op aarde geschreven registers der kerk mag toch nimmer in tegenstelling worden gedacht met de Heere Jezus liefhebben, al ga je voor de kerkelijke registers verloren. En geestelijke verzorging mag dus nimmer ten doel hebben de mannen voor Jezus te bewaren of voor Hem te winnen (zelfs buitenkerkelijken) MET VERONACHTZAMING VAN DE KERKELIJKE

REGISTERS DIE HIER OP AARDE GESCHREVEN WORDEN. OF MAAR MET INDIFFERENTIE TEN AANZIEN VAN DIE REGISTERS. Zulk een indifferentie tegenover de kerkelijke registers is de bron van alle kerkelijke ellende hier in een streven naar een Christendom boven geloofsverdeeldheid, zulks onder de leus: als je naam maar in den hemel geschreven staat, dan doet het er „minder toe waar die op aarde in de kerkelijke registers staat". Dit drijven wil Ds Pieffers zeker niet in bescherming nemen. Maar dan moet hij de kerkelijke registers en het ingeschreven staan daarin van „een paar meer" niet willen noemen als wat hij prijs zou willen geven voor het doorgaan op den tot nu toe inzake veldpredikenschap gevolgden weg. Het gaat toch om het bewaren van de leden der kerk voor Christus EN MITSDIEN VOOR DE KERKELIJKE REGISTERS. Dat dient de inzet van de geestelijke verzorging te zijn. Het kan zijn dat dan toch velen voor die registers verloren gaan. Indien wij Schriftgetrouw hebben gewerkt komt dit evenwel niet voor onze verantwoording. ANDERS WEL!

U in al Uw beraadslagingen de leiding des Geestes toebiddend, teeken ik, met broedergroeten,

Gaarne Uw broeder in Christus,
W. G. J. P. v. d. STOEL JR.

P.S. Als bijlage gelieve U hierbij aan te treffen het nummer van Het Contactblad, waarin een kort overzicht van mijn ervaringen op mijn laatste verstrooidenreis werd gegeven voorzover ze de praktische zijde van de hier besproken kwestie raken.

De Conferentie van Makassar (I)

ZENDING EN EVANGELISATIE

We doen goed, deze „Conferentie van Kerken en Zending" ¹⁾ niet te isoleren van de oecumenische beweging in de gehele wereld. Deze had immers ook in Indië haar uitloopers. De eenheidsbeweging in Indië komt niet uit de lucht vallen, maar is de vrucht van een jarenlange ontwikkeling. We willen op enkele punten wijzen.

Allereerst is daar de invloed van den Internationalen Zendingsraad, opgericht in 1921. De opzet van dezen raad was om overal op het thuisfront en op het zendingsfront nationale raden op te richten en zoo de samenwerking tussehen kerken en zendingsinstanties te bevorderen, nationaal en internationaal. De internationale zendingsconferenties waren een voornaam middel om voor deze oecumenische samenwerking propaganda te maken.

Voordat dan ook de eerste zendingsconferentie, belegd door den I.Z.R. te Jerusalem in 1928 samenkomt, zien we den voorman van den I.Z.R., dr John R. Mott, naar Indië gaan, waar hij 23 en 24 Febr. 1926 te Djokja spreekt voor den Ned.-Ind. Zendingsbond. ²⁾ Blijkens het verslag ³⁾ heeft dr Mott verschillende vragen aan de conferentie voorgelegd, die daarna door de verschillende aanwezigen beantwoord werden. We laten hier alle gestelde vragen volgen, omdat hieruit overduidelijk blijkt, dat de vragensteller als een soort superintendant van den I.Z.R. en als organisator van de komende wereld-Conferentie naar Djogja kwam:

„1. Welke vraagstukken in verband met de verbreiding en den opbouw van de Christelijke Kerk in Ned.-Indië geven U de meeste zorg?

2. Wat geeft U de meeste hoop en bemoediging in dit Zendingsveld met betrekking tot ervaringen, de richting waarin uw werk gaat en het uitzicht op de toekomst?

3. Welke zijden van Christus en van het Evangelie geven de beste aanknopingspunten met niet-Christenen en pakken hen 't meest?

4. Is er behoefte aan verschuiving van den nadruk wat betreft Zendingmethoden, Zendingsmiddelen of wat betreft de boodschap, die wij brengen? Zoo ja, hoe en waarom?

I. Zijn er vraagstukken, hangende kwesties of vragen, die gezken uit 't gezichtspunt der Zendingarbeiders in Ned.-Indië van zulk een aard en betekenis zijn, dat het wenschelijk is ze te bezien in 't grooter verband van een Conferentie van arbeiders uit alle deelen der wereld. Zoo ja, welke?

¹⁾ „Rapporten en Besluiten der Conferentie van Makassar" zijn uit het maleisch vertaald door C. C. de Vries, Nijkerk. Voor belangstellenden zijn deze uitgegeven en verkrijgbaar gesteld. Men make per postwissel of giro f 0.90 over aan ds J. v. d. Zwaag, Julianalaan 321 R. Buitenpost (Fr.), giro, 289273. De opbrengst is bestemd voor de zending. Opgemerkt dient nog te worden, dat in deze instructieve en eenige uitgave tevens opgenomen is een motie, aangenomen door „de commissie tot bespreking en voorbereiding van Kerkelijke Eenheid in Indonesië, gevormd uit den kring van alle Protestantische Zendingarbeiders, die geïnterneerd waren in het Burger-Mannen-Interneeringskamp op Zuid-Celebes", op een vergadering van 5 Oct. 1945 te Makassar. Ook zijn erin opgenomen de conclusies van de samenspreking tussehen de delegatie van Javaansche kerken en kerken in Nederland (de bekende Kwitang-conferentie te Batavia, gehouden van 19—24 Mei 1947).

²⁾ In April 1926 bezocht dr Mott Australië. Mede naar aanleiding daarvan werd de australische zendingsraad georganiseerd (Reports of the meeting of the I.M.C. at Jerusalem VII, blz. 133).

³⁾ Zie: Verslag van de Conferentie van den Ned.-Ind. Zendingsbond met Dr J. A. Mott. Uitgegeven als Bijlage van de „Opwekker", 't orgaan van den N. I. Zendingsbond, van April 1926. De geciteerde vragen zijn te vinden op blz. 17 en 25.

II. Indien zulk een bijeenkomst gehouden werd, wat zou dan geacht worden het minimum aantal arbeiders uit Ned.-Indië te moeten zijn, gegeven dat de geheele Conferentie uit niet meer dan 400 deelnemers zou bestaan?

III. Hebt gij eenige gedachte of wensch omtrent de plaats, waar zulk een bijeenkomst gehouden zou moeten worden?

IV. Op welke punten zoudt gij den nadruk leggen wat betreft de voorbereiding van zulk een bijeenkomst, opdat ze de meest mogelijke vrucht afwerpe?

Wanneer we de bespreking lezen, die op deze vragen volgde, ontmoeten we geen enkel bezwaar tegen de door den I.Z.R. beoogde samenwerking tussehen alle organisaties, die zich met den naam kerk of christelijk dekken. Terwijl toch deze conferentie gehouden werd op het terrein der geref. zending en vele geref. zendingsarbeiders aanwezig waren. Ook tegen het verdere, dat dr Mott sprak, waarin veel voorkwam, blijkens het verslag, dat direct tegen „de gereformeerde intuïtie" inging, klomk geen protest ⁴⁾. Dit geeft te denken. En ook reden tot zelfbeschuldiging. Toen in datzelfde jaar de Asser Synode uitspraken deed, dacht men: Nu is onze belijdenis gehandhaafd! En de zelfgenoegzaamheid kwam weer terug. In feite was het conflict van 1926 niet een incidenteel geval, maar een bewijs, dat langzaam over de heele linie een doorbraak der belijdenis bezig was zich te voltrekken. Juist toen men na 1926 dacht: Lieb Vaterland kann ruhig sein! ging in de kerken — en dus ook op het zendingssterrein — deze doorbraak, dit verval langzaam verder.

Toen in 1938 de Tweede zendingsconferentie te Tambaram (Madras) gehouden werd, waren daar twee geref. pred. (dr W. G. Harrenstein en ds A. Pos) aanwezig. Hun officiële aanwezigheid, zou de gereformeerde zending wel hebben kunnen dienen. Gewaarschuwd door de rapporten van Jerusalem 1928, waar Stanley Jones grooten invloed had, gewaarschuwd ook door de artikelen in de International Review of Missions, uitgegeven door den I.Z.R., zouden die geref. luisterposten alles kritisch hebben kunnen bezien om zoo het geref. kerkvolk een schriftuurlijke beoordeeling aan te kunnen bieden. In plaats daarvan begonnen zij sympathetisch te staan tegenover

⁴⁾ Dr Mott zei onder meer: „In China vragen de Inheemsche Christenen zich vaak af, of er misschien een Babylonische verwarring heeft plaats gehad, dat de Christelijke Kerken in hun land zooveel tegenstellingen met elkaar vertoopen en vaak twisten over organisatie en de wijze waarop de eredienst zal worden ingericht. Vele van die tegenstellingen raken absoluut de zaak van Christus niet en zijn zuiver importgoed. Versta mij niet verkeerd. Daar zijn tegenstellingen die zelfs dateeren vanuit den Apostolischen tijd (!) en de Inheemsche leiders accepteren deze tegenstellingen ook ontzeggelijk en aanvaarden ze als leidraad, maar hoewel ik honderden van die Inheemsche leiders ken, ik zeg u, daar is er niet een die er van overtuigd is, dat het eenig nut heeft in zijn land te reproduceeren alles wat is voorgevallen in de Westersche Kerken na den Apostolischen tijd. Bij hen is ook het probleem van organisatie en inrichting van den eeredienst onderwerp van voortdurend gesprek, doch zij wenschen voor zich volkomen vrijheid, hoe zij zich zullen ontleven in het eeren van God". Dr Mott bepleitte voorts het houden van retraites. „De bron der levenskracht ligt in het verborgene". „Denkt aan onzen Heiland, hoe Hij Zijne discipelen bij Zijn heengaan dit bevel gaf: „Blijft daar, totdat gij zult aangedaan zijn met kracht uit den heilige!" „Wij moeten een eenheidsfront stichten, want tegenover ons staat ook een eenheid, een eenheid van anti-Christendom. Wie dit inziet, krijgt behoefte aan meerdere kracht, krijgt behoefte aan meerdere eenheid en samenwerking, omdat hij elken dag gewaar wordt, dat eigen kracht te kort schiet". Dr Mott bepleitte toen reeds samenwerking ten aanzien der opleiding en evangelieverkondiging.

dit gebeuren en vierden zelfs aldaar het heilig avondmaal mede. „Hier was dat wonder, dat wij allen één lichaam zijn, dewijl wij allen eens broods deelachtig zijn", aldus schreef ds A. Pos hierover ⁵⁾. Ons volk kreeg interessante verhalen te hooren, mededeelingen over de problemen der wereldzending, etc.; maar geen der Tambaram-bewonderaars wees ons volk op het gevaarlijke van het eenheidsstreven, dat een machtige organisatie bouwt, die echter niet gefundeerd is op het volle Woord van den Heer der Zending, Jezus Christus. In Indië waren er nog wel enkele stemmen, die waarschuwd, b.v. dr S. U. Zuidema en ds K. van Dijk ⁶⁾. Maar het gros van ons gereformeerde volk in Indië dacht er anders over. De Buchmann-beweging vond in die jaren grooten ingang. En hoe oecumenisch-breed men ingesteld was, blijkt uit 't feit dat naar 't wereld-jeugd-congres te Amsterdam, dat bedoelde de resultaten van Tambaram uit te dragen, de classis (part. syn.) Batavia prof. dr J. H. Bavinck afvaardigde ⁷⁾. De vraag dient ernstig overwogen: Hebben onze kerken wel waarachtig ernst gemaakt met de opdracht des Heeren om Zijn kerk te planten? Hebben wij ons wel beijverd om de gereformeerde belijdenisschatten consequent toe te passen bij het stichten van hollandsche en inlandsche gemeenten? De zending zoo vreugdevol begonnen door de vereenigde gereformeerde kerken in het eind der vorige eeuw kende wel uiterlijken groei. Maar het feit ligt er toch, dat in al die jaren niet een gereformeerde zendingsleer geboren was, dat al meer de zending deputaten-zending werd, dat in Holland het kerkbesef inschroepelde en dat in Indië — waar door gemis aan historische bindingen het bederf spoediger om zich heen grijpt! — dit nog veel sterker voelbaar was. Zending was in veel gevallen geworden: brengen tot Jezus den Verlosser, niet tot Christus den Kerkvorst.

Toen kwam de oorlog. Toen kwam het oordeel des Heeren, mede over onze bouwsels. Toen kwamen de kampen, waar vaak vele zendingsarbeiders bij elkaar gevoegd werden. Toen vielen de kerkmuren weg bij velen. Want bij niet weinigen stonden de kerkmuren enkel overeind krachtens traditie. Toen maakte men van den concentratiekamp-nood een deugd en nam zich voor na den oorlog deze bestaande eenheid ten spoedigste te realiseren. Men sprak tegenover anderen niet van het gebod van Christus ten aanzien van de kerk ons aller moeder (beleden in N.G.B. art. 27—32), maar men ging van de — overigens zeer moeilijke — situatie uit. De idee van één protestantsche kerk

⁵⁾ Ds A. Pos, „de Opwekker", Febr. 1939.

⁶⁾ In „De Reformatie", jaarg. 19, no. 11, blz. 87 schreef dr S. U. Zuidema, een artikel uit de International Review of Missions besprekend, onder meer: „Deze uitspraak (kerk en zending hooren bijeen, v. d. W.) wordt toch een aanfluiting voor de zendinge moederkerk, wanneer gezegd wordt, dat de kerken op het zendingsveld zich moeten inrichten omtrent haar onderworpenheid aan Christus, haar Hoofd en Heer. Als dit een tegenstelling moet beteekenen, maar is het dan niet een aanklacht voor de moederkerk, dat zij zich de luxe gepermitterd heeft, zich anders in te richten? Is daar dan ook maar iets uit een ander bewustzijn ontsproten? Of doemt hier weer op de modernistische idee, dat al het historische in zichzelf relatief is; en dat alleen absoluut zou zijn, wat achter dit historische heet te staan, in casu het bewustzijn van de gebondenheid aan Jezus Christus? Inclusief wordt dan heel de worsteling in de moederkerken en op het zendingsveld om een institutionele kerk, welke naar den duidelijk geopenbaarden wil des HEEREN is ingericht, relativistisch gedepimeerd" (vet gedrukte v. d. W.). Dit is schoon en scherp gezegd. Terecht merkt dr Zuidema dan ook op dat gouden waarheden der Schrift, die een dam opwerpen tegen het modernisme van voor tien jaar (Jerusalem 1928!), door dit barthianisme ook weer van haar zin worden beroofd. Hij eindigt dan, met de ook thans zoo waardevolle opmerking, „dat de strijd der geesten in de zendingswereld in niets verschilt van dien binnen de kerk.... In haar prediking tot de wereld wordt de Christelijke kerk ernstig gehandicapt door den vijand binnen haar eigen veste; door vrienden, welke haar overlast aandoen". Hoe waar is ook thans dit groenlandsche woord!

Prof. dr S. Greijdanus nam om en bij de Synode van Eindhoven en kort voor zijn sterven in het Paaschnummer van „De Reformatie" van 1948 een artikel over van ds K. van Dijk, waarin deze zich keerde tegen de valsche interpretatie van Joh. 17 door de oecumenische beweging; en tegen de — thans door Eindhoven aanvaarde — federatie van javaansche kerken. Dit art. van ds van Dijk publiceerde hij in het door hem uitgegeven orgaan: Van Friesland's eigen Zendingsveld, 6 Jan. 1940. In het nummer van Mei 1939 richtte deze zendingsarbeider — die door de besluiten der generale synode van Amerfoort inzake zending en zendingsorde posthuum eerherstel dient te ontvangen! — zich in een Open Brief tot de kerken, die in synode bijeen zouden komen te Sneek. Hierin schrijft hij (blz. 8) onder meer:

„En Gij moet niet denken, dat de Kerken in zulke zaken gerust de leiding uit handen kunnen geven, omdat, nu ja, missionaire predikanten vanzelfsprekend niet anders dan Gereformeerd handelen. Vooral niet in dezen tijd van verflauwing der grenzen; waarin te Tambaram, terwijl Paulus (met zijn Gal. 3: 9) en ook Johannes (met zijn 2 Joh. 10) zoolang buiten moesten staan, ook onze mannen het H. Avondmaal mee gebruikten in een onkerkelijk onderonsje van een kerkelijk allegaartje, om op die manier kerkelijke (?) eenheid te demonstreeren; en waarin Dr F. L. Bakker het aan de Inheemsche Kerken op ons zendingssterrein wil toevertrouwen om kerkelijke eenheid te zoeken met andere Inh. Kerken zonder belijdenis, met een op en top collegialistische kerkenordering, geleid en onderwezen door menschen voor wie de Bijbel niet geldt als het Woord van God".

⁷⁾ „De Reformatie", jaarg. 19, no. 11 blz. 256.

(door anderen één kerk der reformatie genoemd) in Indië, die vroeger heel ver leek, scheen nu voor verwezenlijking rijp. Daarom ging men in de kampen er toe over om rapporten op te stellen. Dr H. Bergema stelde een rapport samen over de opleiding, ds J. Verkuyl over coördinatie van de christelijke pers, mr A. de Niet, zendingsconsul, over oecumenische samenwerking en eenheid. In het Pare-Pare-kamp te Celebes ontwierp men richtlijnen voor het kerkelijk gesprek. Al deze rapporten zijn beslissend geweest voor den gang van zaken naden oorlog.

Een factor van beteekenis was voorts nog de houding van de (leiders der) inheemsche christenen. Door den oorlog gedwongen, namen ze zelf het zendingswerk ter hand. Echter kregen zij onmiddellijk te maken met de Japansche politiek, die er steeds op uit was het nationalisme aan te wakkeren en ook de kerk in dienst van de staatsmoloeh te stellen. De orders uit Tokio waren voor het eigen land en de bezette gebieden dezelfde: alle kerken moesten worden gelijkgeschakeld; om controle te vergemakkelijken moesten ze zich maar vereenigen en zoo mogelijk moet in de kerken de staats-eeredienst worden ingevoerd. Zoo ontstond in Japan een vereenigde kerk, 'n feit dat velen in de zendingswereld toejuichten omdat ze daarin zagen verwezenlijkt hun lang gekoesterde droomen!*) Bovendien werd deze kerk-unie gedwongen om sinds 1941 mee te doen aan keizerverering. In elk kerkgebouw moest een shinto-schrijn geplaatst! Evenzoo geschiedde het in Manicharia sinds 1 April 1943. En in Korea. Amerikaansche zendingskringen juichten dit toe: de kerk werd nu officieel erkend, de keizer-aanbidding werd niet principieel, maar enkel praktisch, om strategische redenen geaccepteerd en het was toch mooi, dat in de eene kerk de presbyterianen zoo'n invloed hadden! Deze nipponeesering had ook in Indië plaats en de eeuwigheid zal openbaren van hoeveel invloed deze — met de door de Westersche zendelingen gezaaide oecumenische gedachte — geweest is op het huidige eenheidsstreven van de (leiders der) indische christenen. De zendingsconsul mr S. C. Graaf van Randwyck schrijft hierover: „Wat pogingen van zendingzijde niet vermochten, bereikte de harde hand der Japanners en wat te vergeefs werd nagestreefd met geestelijke argumenten, werd aan de jonge kerken geschonken als bijproduct van een nationale bewustwording“. Uit deze woorden blijkt reeds, hoe, zooals amerikaansche zendingskringen de kerk-eenheid in Japan en Korea goedkeurden, thans de hollandsche de door japanschen invloed ontstane eenheidsbeweging van harte toejuichten. „Het kan niet duidelijk genoeg gezegd worden, dat die zending en die inheemsche kerk, die niet met alle kracht poogt de lessen van deze jaren van verschrikking ook in betere tijden toe te passen de teekenen der tijden niet verstaat“.*)

Concludeerend kunnen we zeggen, dat mede door het feit dat de leer der kerk in Indië of verwaarloosd, of verkeerd gebracht werd, de oorlog en bij inlandse leiders¹⁰⁾ en bij zendelingen een verkeerde kerkleer wortel deed schieten. De oecumenische samenwerking op Java en in oostelijk Indië is hiervan de vrucht.

Sneek.

C. v. d. WAAL.

*) „Hoewel de meeste Christenen in Japan zich zeer wel bewust waren van het uiterst bedenkelijke karakter van een door den staat opgelegde eenheid, leefde het verlangen naar eenheid onder hen toch te sterk dan dat de Kyodan na het verdwijnen van de militaire dictatuur kon ineenstorten“. Mr S. C. Graaf van Randwyck, Medewerkers in Gehoorzaamheid, blz. 12, 13.

*) a.w. blz. 10. Overigens zij opgemerkt, dat de door velen op den klank af gebruite term „Teekenen der tijden“, ontleend is aan Matth. 16:1-4; vgl. Lukas 12:54-56, waar de term „deze tijd“ gebruikt wordt. Helde termen slaan op de Woord- en Daad-openbaring van Jezus Christus! Die is norm! Niet het somber rood van een of andere revolutie!

10) Het is zeer te betwijfelen of de meeningen, die als „de wil van de gansche indonesische christenheid“ naar voren gebracht worden, inderdaad ook als zoodanig moeten aangemerkt worden. Het heeft er veel van, dat we in de beweringen der republikeinsche leiders een parallel vinden!

VITRINGA

UIT DE HISTORIE

over nut, noodzakelijkheid, gezag van Synoden VII

10. Vitringa heeft het geval gesteld, dat men alle geloofsgeschieden onbeslist en op hun beloop zou laten. Men zegt soms, dat dit 't beste middel zou zijn om scheuringen te voorkomen. Maar is dit juist? Vitringa beantwoordt deze vraag ontkennend.

In de eerste plaats toch is de schuld eener scheuring (hatelijk woord en een te haten zaak) in waarheid eerder te wijten aan het uiteenloopen der meeningen inzake den godsdienst dan aan Synoden, die op wettige wijze zijn gehouden. Er zijn immers altijd weer mensen, die van oordeel zijn, dat ze juist en wijzer denken dan anderen, en die discipelen achter zich aftrekken. Ze overtuigen niet ieder: een deel volgt hen, een deel niet. Vleeschelijke mensen, die zich in deze geschillen mengen, drijven de zaken tot

het uiterste. De gemoederen vatten vuur, er komt naijver, toorn, haat, waarop volgen verwijderingen, afzonderingen, scheuringen.

Om zijn bewering te staven, wijst Vitringa op den tijd van de Dordtsche Synode. Voordat deze kerkvergadering werd gehouden, vond men reeds overal in de kerk afzonderingen en verwijderingen en partijen, die het oneens waren. Toen men tevergeefs in conferenties en vriendelijke samensprekingen een remedie tegen deze kwaal gezocht had, en het voor de republiek van belang was, de geschillen aan een eind te brengen en bij te leggen, kon er naar rede en wijsheid geen andere raad verwacht worden, dan een Synode te beschrijven, om de geschillen te onderzoeken en te beslissen en de ergernissen uit den weg te ruimen, die de goeden hadden bezwaard, voor den godsdienst een schande waren en de rust der kerk vele jaren hadden beroerd.

Neemt nu eens aan, zegt Vitringa, dat men geen Synode had samengeroepen; dat men de zaak had overgelaten aan den tijd, als aan het medicijn voor vele kwalen. Denkt men, dat in dat geval voor het heil der kerk beter gezorgd zou zijn? Men zou, na langen tijd gewacht te hebben, zich bedrogen bevonden hebben; een teleurgestelde verwachting zou geleerd hebben, dat waar de gevoelens over de geloofsleer uiteenloopen, de eenheid van opvatting eer te hopen dan te verkrijgen is. Daar immers de zaken, die de oorzaak van scheuring zijn, tevens de haarden zijn, die de scheuring blijven voeden, en hoe gemakkelijker de wonden opengaan, des te moeilijker worden ze geheeld.

Men dient derhalve te verstaan, dat de Synoden, indien men haar waarachtig nut en haar oogmerk beschouwt, geen scheuringen veroorzaken, maar dat men ze aanwendt om die op te heffen. En dat, schoon ze dit doel ook niet bereiken, zij toch niet nagelaten kunnen worden, wijl de rede en het voorbeeld van alle gemeenschap (societas) deze als het laatste redmiddel tot beslechting van geschillen aanwijzen en aanbevelen.

P. D.

GRONINGER Brieven

Amice frater,

Er is in de rede, die onze jonge Koningin uitsprak ter gelegenheid van de eedsaflegging op de grondwet des lands, een zin, die mij zeer heeft getroffen. Zij wees op de zwaarte van de kroon. En een kroon is zwaar, zwaar in zich zelf, zwaar van verantwoordelijkheid voor den Koning der koningen. In de dagen, dat de koningen zich met absolute macht bekleed achten, al beleden zij vorsten te zijn bij de gratie Gods, was het Calvin, die hun wees op de groote verantwoordelijkheid van hun ambt en op het geweldige feit, dat zij eens verantwoording zouden moeten afleggen in den grooten dag des Heeren voor wat zij in dit hooie ambt hadden gedaan. De Oranjevorsten verstonden zulks.

En onze Juliana merkte op, dat niemand dit ambt behoefde te begeeren. Zij zelve zou er gebukt onder gaan, als zij niet beseftte ook, wel een schoone roeping zij daarin ontving. Dat was de taal der Oranje's.

Zeer noodig in onze dagen, nu alle menschen belust zijn op macht, overheidsmacht, in het kleine zoowel als in het groote, en als zij dan naar omhoog worden geworpen — want dit is het oordeel dat over Europa kwam — meenen, met die macht te kunnen doen wat zij willen.

Hoe dankbaar moeten wij dan zijn, dat hier een Koningin sprak, die niet haar grootheid maar haar roeping ziet. Zwaar is de koninklijke kroon ook om de praal, die daarbij behoort, maar die toch niet mag gemist. En weer mogen wij blij zijn, dat onze Koningin dit heeft verstaan. Het koninklijk kleed behoort bij het koninklijk ambt.

Men prijst in revolutionaire dagen de „democratische koningen“, die meenen, dat zij dichter bij het volk komen, als zij den koninklijken mantel van zich werpen.

Maar zelfs al zouden de vorsten niet willen luisteren naar de Schrift, die het koninklijke ambt ons in zijn hooge schoonheid doet zien, maar tegelijk de dragers van het ambt er altijd weer aan herinnert, dat zij menschen zijn, de geschiedenis zou het hun wel kunnen leeren, wat die revolutionaire democratie voor een koning en een koningin beteekent.

De girondijnen hebben den Franschen Koning Lodewijk XVI met groot lawaai in hun vergaderingen gehuldigd, maar even later wachtte hun zelf en den koning de guillotine.

En de „burgerkoning“, die na de revolutie van 1830 deze democratie in z.g.n. „burgerlijke“ houding onder het volk wilde dienen, zag zich met grooter gemakkelijkerheid wegjagen dan hij gekomen was. Door de „burgerij“.

Een „gouden koets“ hoort bij de koninklijke heerlijkheid, en onze jonge vorstin heeft de groote vermoetenissen aan al die vorstelijke praal verbonden met gratie gedragen, ter wille van haar ambt en de hoogheid van haar ambt. Dat is alles goed en wij verstaan, dat zij vermoed was, toen zij de troonrede las, die veel te lang was, en dat zij nu behoefte heeft aan een rust, waarin zij verzoekt niet gestoord te worden.

De koninklijke kroon weegt zwaar. Niet het minst omdat een Koning of Koningin zoo alleen staan.

omringd menigmaal door hovelingen en menigmaal ook door staatslieden, die hun de waarheid niet durven te zeggen.

De koninklijke despoten van heel vroeger hebben dit beseft en hadden daarom hun hofnar. De wijzen zwegen, ook al moesten zij spreken. Dan moest een gek maar aan het woord.

Het is zoo moeilijk, om het diepe respect en de eerbied voor het koninklijk gezag vergezeld te doen gaan met het eerlijke woord dat een vermaning durft te zijn, als de koning zijn roeping vergeet en Gode ongehoorzaam is.

De vleierende hovelingentong overwoog meermalen aan het koninklijke hof.

Maar als niemand dan met volle vrijmoedigheid tot den koning durft te spreken, dan is er nog één man, die het wel moet kunnen en dat is de man der kerk van Christus. Dat zijn de dienaren des Woords, die het Woord moeten verkondigen van den Koning der koningen.

Is de kerk daarin altijd getrouw geweest? Ook de ware kerk, die naar onze vaders beleden, lichtelijk kon worden onderkend, wat door een Prins Willem en Prins Maurits door Gods rijke ontferming zoo goed werd begrepen?

In zijn kostelijk werk: „De kerk en de keizer“, vertelt dr Berkhof hoe in de dagen der Romeinsche keizers de „hoogstaande“ mannen der kerk meermalen hun taak verloochenden, en zij hadden toen te doen met despoten, die hen zwaar konden straffen voor hun vrijmoedigheid, maar ook hoe er zijn geweest, die den moed hadden dien machtigen keizers de waarheid des Woords te zeggen. Zoo was het althans in het Westen van het groote Romeinsche rijk. In het Oostelijk deel had de kerk dien moed niet. Integendeel — ook de dienaren der kerk werden laf-vleierende hovelingen.

Wij spreken daarom van byzantinisme, als op die leugenachtige vleierij wordt gedoeld.

Zoo is het gebleven, dus constateert dr Berkhof en hij zegt: de kerk in het Oosten onderwerpt zich altijd aan dien keizer. „Nooit heeft het Oosten den keizer iets te zeggen, en in Rusland heeft zich dat sinds 1917 zwaar gewroken.“ Dat arme huis Romanof.

En als wij vragen waarom het huis Hohenzollern gevallen is, moet dan niet aan diezelfde vreeslijke tekortkoming worden gedacht?

Ik deelde onlangs iets mee uit Von Bulows gedenkschriften, hoe hij vertelt, dat, toen hij eens wachtte in de wachtkamer om tot den keizer toegelaten te worden, want de hofprediker Harnack was bij den keizer, een hofadjutant de kamer kwam binnenstormen en tot een bediende zei: breng mij een krachtigen borrel; en tot den rijkskanselier zei hij: zoo misselijk ben ik van die vleitaal van den hofpaap. Von Bulow vertelt meteen, dat diezelfde hofpaap voor een halve eeuw ook als een „kerkvader“ verreed, hoezeer hij tegen de Schrift inging, net als nu Barth en Brunner, omtrent wien wij nu slikken moesten zoetelijke artikelen van een professor der Vrije Universiteit in „Trouw“, waarin in plaats dat zij als valsche profeten flink worden tegengesproken, hun spitsvondige oneenigheden in hun valsche profetie als interessante dingen worden uitgemeten — later den revolutionair Ebert, die toen de macht had in Duitschland, met zijn vleitaal op gelijke manier bezig hield.

Hoe is Keizer Wilhelm, eens zulk een vorst van rijke glorie, gevallen. Mee, doordat de kerk ontrouw was.

En nu moet ik iets zeggen van een werkje van een anderen professor der Vrije, zich noemende Calvinistische, universiteit, prof. Waterink, waarin deze heel populair vertelt van het Koninklijk gezin.

Hij zegt, dat onze Koningin van eenig Byzantinisme niets moet hebben en wij gelooven dat gaarne. Des te schuldiger is hij zelf, nu hij den moed mist haar de waarheid voor te houden, waar zij zich vergist. Zijn boek zal wel worden gelezen. Een volk wil graag iets hooren over het intieme leven van een vorstengezin. En dan vernemen, hoe die hooge persoonlijkheden als heel gewone menschen leven in hun paleis. Daar is ook veel in onze Koningin en haar huis, dat ons met sympathie kan vervullen.

Nieuw is het natuurlijk niet. Van bijna alle vorsten vernemen wij wel, dat zij af en toe behoefte hadden eens heel gewoon te zijn.

Van Tsaar Alexander III — en hoe groot was de keizerlijke praal aan het Russische hof — vertelt de Fransche ambassadeur Paléologue, in zijn groote voor alle vorsten zeer leerzame dagboek: „La Russie des Tsars“, hoe het keizerlijke gezin graag woonde in een kelderkamer van het geweldige winterpaleis, met den grootst mogelijke eenvoud gemeubeld.

Ook het dragen van vorstelijke praal en vorstelijke etiquette valt een mensch zwaar.

Maar goed — ik wil van het verhaal van prof. Waterink geen kwaad zeggen, doch het valt te verstaan, dat iemand na de lezing, ook al zal hij niet roepen om een stevigen borrel, als die hofadjutant, toch wel behoefte heeft aan een hartigen beet.

De professor is een hoveling geworden, zelfs der Koningin soms te erg, want, als hij vertelt, hoe zoet die koninklijke kindertjes wel zijn, zet zij bij de haar gezonden copie toch wel een klein vraagteken, wat dan later weer tot een geweldige bijzonderheid wordt verheven. Maar — daarvan verder niet.

De vraag is: durfde deze calvinist der koningin de waarheid te zeggen? Met schrik las ik, hoe hij vertelt, dat de prinselijke ouders besloten hun kinderen bij

Kees Boel dat deze groote bek hun overtu hart zeer dat Boeke zijn zorge leeren, vo naar de li aantrekkin

Meer di weet, wie hij het Daar wor Boeke: „w opvoeding de tijdelij wordt ges spraak is Woord. Hi Schepper kosmos o mensch. d wet in zi vermijding „God“, ma drukken, persoon-eh De Prin hoveling-p paleis zon vertellen. haar over zelf te del

P De afge in Nederl Generale Kerk aan Aan deze in hetzelfde ber, waarin geweest va De Knoo Jeremia 3 ontdekt d gevolgen v haar wede zien van I bij het ken bedriegelij

Na deze deze Synoc staande we de Aposto gemeente a Hierna b kennismaki vrouwen en

De openi te 10 uur, door ds E. vers 1 en 2 voorlas.

Na verwa ds van de dr S. Greijc omstandigh en legde gelezen Sch op, hoe de vergadering komen zal „opdat zij en Ik in U bondstaal c den Vader den tijd en gegarandeec lische pred verkiezing den Born, den breede den Zoon ring der F Hierna v geopend.

Vervolge nazien van het modera ds D. van van den Bo van Kamp Wormer.

Nadat h de praeses van de per om 12.15 u

De midd met het zi